

Kina (sista version) – för CITY daterad 050124

Det viktigaste som händer i världsekonomin och världspolitiken i dag sker sannolikt i Kina. Kina visar årligen upp häpnadsväckande tillväxttal. Hundratals miljoner människor lyfts ur fattigdom. En ny medelklass med västeuropeiska och amerikanska konsumtionsvanor växer lika snabbt. Baksidan är diktatoriskt styre av ett parti som fortfarande kallar sig kommunistiskt. Gapet mellan rika och fattiga är förfärande. Usla industriarbetarvillkor står emot gräll nyrikeredom.

Det kommunistiska Kina, för bara 25 år sedan ännu präglat av Maos hårda självförsörjningsideal, är i dag världens helt dominerande tillverkare av konsumtionsvaror för en världsvid marknad. Sedan kvoterna i världens textilhandel avskaffats vid årsskiftet, får Kina en ännu starkare ställning jämfört med sina konkurrenter. Stålspriserna i världen stiger till följd av den väldiga byggefterfrågan i Kina. Samtidigt köper Kina amerikanska obligationer och hjälper USA att hantera sina underskott. Kinesiska studenter har fylkats till västvärldens ledande universitet och högskolor.

Kina är inte längre bara mottagare av utländska investeringar. Ett kinesiskt företag köpte i höstas IBM:s pc-tillverkning. Procentandelen kinesiska studenter i USA sjunker, delvis på grund av visaproblem efter 11 september men också för att kinesiska universitet nu blivit så starka att de kan locka både lärare och studenter. Och när de högutvecklade metropolerna längs kusten står fram som världsstäder, finns ett kinesiskt inland med fattiga människomiljoner kvar för den enklare låglöneproduktionen.

Inte bara enskilda människors frihet att köpa ökar. Tankefriheten har utvidgats särskilt vid högskolorna, där nu ungefär samma filosofiska och samhällsvetenskapliga litteratur används som i väst.

Det här går inte ihop med det politiska systemet, med det kommunistiska enpartistyre, ett godtyckligt rättsväsende och ett omfattande bruk av dödsstraff. Korruptionen breder ut sig när politisk konkurrens och kritik undertrycks. De nya klassklyftorna skapar sociala spänningar och allt oftare våldsamma urladdningar mellan polis och allmänhet. Det politiska trycket ökar på Hongkong. Förhoppningar om mer demokratiskt sinne hos en ny ledargeneration gäckas. 1980-talets just avlidne reformledare Zhao Ziyang får ingen efterföljare.

I världspolitiken har Kina länge varit en jätte som styrts av snäva egna intressen och föreställningar. Kinas militära hot mot Taiwan består, dess territoriella krav i sydkinesiska sjön likaså. Inom FN går Kina emot nya tankar om mänsklig säkerhet och begränsningar i staters nationella suveränitet. Å andra sidan har Kina förbättrat sina politiska grannkontakter i Sydostasien, just genomfört en diplomatisk offensiv i Latinamerika (också för att trygga framtida råvaruleveranser) och samarbetat med väst i påtryckningarna på Nordkorea att ge upp massförstörelsevapen.

Ska Kina bli den nya supermakt man vill vara, krävs både demokrati på hemmaplan och ansvarsfull diplomati i omvärlden.

ANDERS MELLBOURN